

Demens og tillitsskapende tiltak

Fagdag

13. mars 2023

Birgitte Nærdal
demenskoordinator

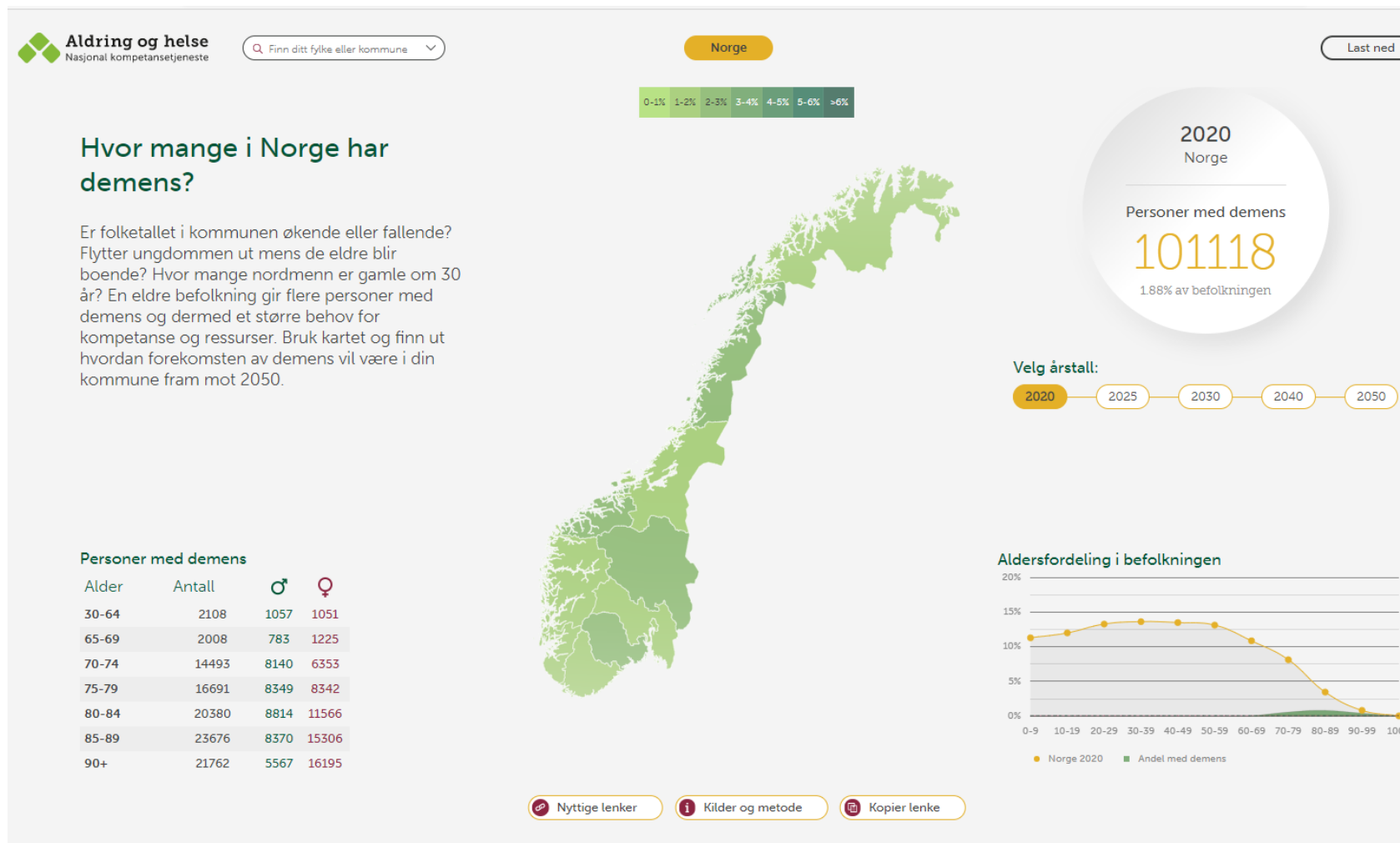
Grimstad

Hva er demens?

03:34

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Demenskartet – Aldring og helse

§4A

Tvang – helst ikke!!

- Det er en menneskerett å få bestemme over sitt eget liv! I utgangspunktet har vi alle rett til å gjøre hva vi vil, innenfor rettssamfunnets grenser.
- Vi har også rett til å gjøre unormale og dumme ting.

Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A

- Den skal sikre nødvendig helsehjelp til pasienter som mangler samtykkekompetanse og som motsetter seg helsehjelpen
- Skal **forebygge og begrense bruk av tvang**
- Før det kan ytes helsehjelp som pasienten motsetter seg, **må tillitsskapende tiltak ha vært forsøkt**, med mindre det er åpenbart formålsløst å prøve dette.
- Det er en faglig og etisk utfordring å tilrettelegge helsehjelpen slik at respekt for pasientens integritet og verdighet ivaretas
- Når vedtak om kapittel 4 A søkes, skal vurdering av samtykkekompetanse alltid legges ved søknaden

TILLIT

- Å skape tillit handler om å møte pasienten på en måte som gjør at vedkommende forstår at du vil ham vel. Hvordan gjør vi det?
 - Se
 - Lytte - tilpasse vår kommunikasjon i forhold til pasientens svikt
 - Tid - vent på svar
 - Vise respekt
 - Ha kjennskap til pasienten
 - Ta pasientens perspektiv

«Den etiske fordring»

- *«Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten at han holder noe av dets liv i sin hånd.» (1)*
- *Dette kjente sitatet fra den danske teologen og filosofen K.E. Løgstrup sier noe om hvilket ansvar vi har som sykepleiere. I dette ansvaret, skriver Løgstrup, ligger det en fordring – en etisk fordring – om å ta vare på livet som er lagt i våre hender. Det kan være mindre eller større deler av pasienters liv som legges i våre hender, ut ifra hvor avhengige pasientene er av oss.*

Personsentrert omsorg

- Tjenestetilbudet til personer med demens skal bygge på prinsippene om personsentrert omsorg, og det er et krav at tjenester som ytes, er personsentrerte
- Personsentrert omsorg handler først og fremst om å møte hver enkelt person med demens som et unikt individ
- I personsentrert omsorg er fokuset på personen, ikke bare demenssykdommen

4.1 - Personsentrert omsorg og behandling - organisatorisk nivå

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonal-faglig-retningslinje-om-demens>

Sterk anbefaling

Virksomheten skal legge til rette for at helse - og omsorgstjenester som ytes er personsentrerte.

Dette innebærer først og fremst at det er etablert rutiner:

- *for opplæring og kompetanseutvikling til alle ansatte innen personsentrert omsorg og behandling*
- *for regelmessig evaluering av kvaliteten på tjenestene, og at forbedringer foretas systematisk*
- *som sikrer at ansatte blir bemyndiget og støttet i sin utøvelse av personsentrert omsorg og behandling*

Nasjonal faglig retningslinje om demens

4.1 - Personsentrert omsorg og behandling - individnivå

Sterk Anbefaling

Helse- og omsorgspersonell skal legge til rette for at personen med demens sine individuelle rettigheter, preferanser og behov ivaretas gjennom personsentrert omsorg og behandling.

Personsentrert omsorg og behandling innebærer først og fremst at helse- og omsorgspersonell:

- *gjør seg kjent med individuelle behov, ønsker, meninger og vaner, samt bakgrunn, livshistorie og kulturelle referanseramme slik at individuell behandling og omsorg ivaretas*
- *i en individuell tiltaksplan vurderer og beskriver personens ressurser og sårbarhet knyttet til et bredt spekter av fysiske, psykologiske, kulturelle og åndelige behov. Tiltaksplanen skal regelmessig evalueres og justeres.*

Personsentrert omsorg

- Hva er personsentrert omsorg?
Et verdigrunnlag og en omsorgsfilosofi (Kitwood 1997).
- Hva er miljøbehandling?
Konkrete, målrettede tiltak som for eksempel musikkterapi, reminisens, fysisk aktivitet...

Tom Kitwood

VIPS-rammeverket

Kitwoods omsorgsfilosofi

- V** *vår **V**erdi er ikke avhengig av alder eller kognitive ressurser*
- I** ***I**ndividuelt tilrettelagt omsorg*
- P** *tar hensyn til **P**erspektivet til personen med demens*
- S** *et **S**osialt miljø der personen med demens er en del av fellesskapet*

Kitwood 1997, Brooker 2007

Perspektivet til personen med demens

- Vårt perspektiv: «Personen er agitert»
- Personens perspektiv: «De skjønner ikke hva jeg prøver å si»
- Kitwood: Atferd har mening

Hvem er personen med demens?

MIN HISTORIE

Brukers navn: _____

Pårørendes navn: _____

Pårørendes adresse: _____

Telefonnummer: _____

Vårt mål er å kunne gi en tjeneste med god kvalitet tilpasset den enkeltes individuelle behov. Da er det viktig å kunne vite litt om historien til hver enkelt samt behov, ønsker, vaner, væremåte, atferd osv.

Disse opplysningene kan gi et godt grunnlag for god kommunikasjon mellom deg og oss. Vi vil også lettere kunne tilby aktiviteter som stemmer overens med dine ønsker og interesser.

Alle ansatte som utfører tjeneste hos deg vil få tilgang til disse opplysningene.

Du og dine pårørende bestemmer selv hvilke opplysninger som skrives ned og som vi kan få del i. Hvis det finnes opplysninger som er sensible og som alle ikke bør ha tilgang til, bør denne informasjonen gis til primærkontakten.

Under hvert spørsmål er det oppført en del underpunkter som er forslag/stikkord som kan gi ideer om hvilken informasjon personalet kan bruke i dagliglivet.

Det er primært brukeren selv som skal gi disse opplysningene. I de tilfellene hvor hukommelsen svikter eller det er behov for supplerende opplysninger er det nærmeste pårørende som gir disse.

Glede finner du i
hverdagens små
øyeblikk

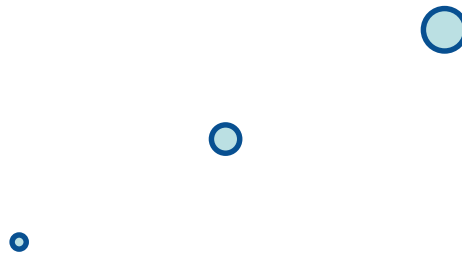
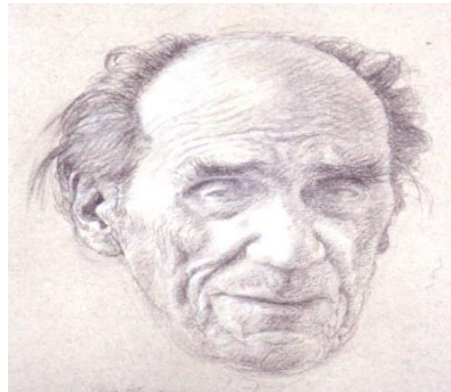
Personlighet
Yrke
Familie
Venner
Interesser
Hobby
Musikk
Husdyr
Vaner
Tradisjoner
Matvaner
Viktige hendelser
Livssyn/verdier
Søvn/hvile

MÅL: Å bli Sett, Hørt & Mestre

Når mennesker opplever
respekt, trygghet og tillit,
-frigjøres energi og
forsvaret minsker

Jeg er OK, til
tross for...

Tillitsskapende tiltak

- Tillitsskapende tiltak **handler om å tilrettelegge og arbeide på en måte som bidrar til tillit, trygghet og god relasjon mellom ansatte og tjenestemottaker.**
- For å skape gode møter og en god relasjon er verdier som tillit, likeverd og respekt sentralt, og vi må inneha empati i møte med den andre.

Holdninger

- Den omsorgen vi gir til andre og hverandre, vil alltid være preget av det menneskesyn og de holdninger vi har
- Våre holdninger er våre **følelser** og **tanker** som synliggjøres gjennom vår **atferd**
- Våre holdninger er et **produkt av de verdier og normer** vi har i oss

Grimstad

En grunnlagstanke - Kitwood

Den omsorgen
personalet yter
har avgjørende innflytelse
på
hvordan det enkelte menneske
opplever å leve
med sin demens

Utviklingscenter for
sykehjem og hjemmetjenester
Agder (øst)

Grimstad

Per, 83 år

- Nekter å stå opp
- Per er en stor og sterk mann
- Personalet blir slått om de forsøker å få ham opp.

Utviklingscenter for
sykehjem og hjemmetjenester
Agder (øst)

Hvordan er praksis??

Eksempler på tillitsskapende tiltak (3.3.1.2)

Før tvang (motsetter seg) kan brukes, SKAL tillitsskapende tiltak ha vært forsøkt og **dokumentert!**

- Legge til rette uten tvang..../....prøve å få pasienten til å forstå..../skap tillit.....
- Helhetlig tenkning
- Kjennskap til pasienten (levd liv, gjenværende ressurser)
- Kartlegge årsaker / når vi lykkes
- Bruke tid
- Informasjon
- God, tilpasset kommunikasjon
- Samarbeid med pårørende
- Litt om gangen, små skritt.../....tilvenning
- Tilvenning til helsehjelpen
- Veiledning til personalet og erfaringsoverføring
- Refleksjonsgrupper...../.....VPM (Vipps praksis modell)

Grimstad

prosessen

- Tillitsskapende tiltak forutsetter systematisk kartlegging av omsorgspraksis og kunnskap om miljøbehandling.
- I tillegg kreves det at helsepersonell reflekterer over eget handlingsmønster i møte med pasienten.

Utviklingscenter for
sykehjem og hjemmetjenester
Agder (øst)

Lykke til.

Birgitte.naerdal@grimstad.kommune.no

grimstad.kommune.no

Grimstad